

UPRAVLJANJE RIZICIMA U EKONOMSKOJ POLITICI REPUBLIKE SRPSKE ZA VRIJEME KRIZE

RISK MANAGEMENT IN ECONOMIC POLICY OF REPUBLIC SRPSKA IN CRISIS TIME

Doc. dr Zoran Mastilo

Univerzitet u Istočnom Sarajevu, Fakultet poslovne ekonomije Bijeljina, Bijeljina, Republika Srpska, BiH
zoran.mastilo@fpe.unssa.rs.ba

Резиме: *Ovaj rad treba ponuditi rješenja za upravljanje rizicima u ekonomskoj politici u cilju ostvarenja makroekonomske stabilnosti Republike Srpske. Želimo ukazati na promjene koje su posljedica jakog udara globalne ekonomske i finansijske krize i sa kojima se suočava ekonomija Republike Srpske. Polazeći od toga postavlja se pitanje, u kojoj mjeri je ekonomska politika Republike Srpske uspjela da odgovori na ekonomske probleme nastale uticajem globalne ekonomske i finansijske krize u uslovima političke i ekonomske nestabilnosti. Dakle dali je Vlada Republike Srpske, uspjela da realizuje ciljeve koji su definisani u ekonomskoj politici, ili su postavljeni ciljevi rizik sa kojim se suočila Republika Srpska i njena Ekonomska politika. Vlada RS je u ekonomskoj politici za 2014. i 2015. godinu, definisala ključne ciljeve a oni su: pozitivne stope privrednog rasta i smanjenje stope nezaposlenosti kao i porast industrijske proizvodnje. Zapravo ta tri makroekonomska pokazatelja su i najizraženiji rizik za Vladu RS u smislu implementacije postavljenih ciljeva. Rizicima Vlada mora upravljati, zarad makroekonomske i socijane stabilnosti RS, kao i boljeg standarda njenih građana. Značajnija primjena kvantitativnih pokazatelja u praksi nameće problem objektivnih i nužnih ekonomskih procesa i tokova u domenu uspješnosti ekonomske politike. Upravo su ograničenja privrednog razvoja i pogrešnog modela rasta, doprinijela da efekti ekonomske politike Republike Srpske ne budu značajni. Republika Srpska suočava se sa negativnim posljedicama primjenjenih mjera u vidu negativnih, nultih i niskih stopa rasta, golemom i dugotrajnom nezaposlenošću, visokim budžetskim deficitom, visokim javnim dugom, dok su efekti na privredni rast i razvoj izostali. U tom smislu ključno bi bilo povećati funkcionalne učinke institucionalnog poretka, tako da se omogući veća*

djelotvornost ekonomske politike i privrednih aktera uz dugoročno održivi rast..

Кључне ријечи: *globalna ekonomska i finansijska kriza, rizik, ekonomska politika, razvoj, budžet, makroekonomski pokazatelji, Vlada Republike Srpske, deficit, javni dug.*

UVOD

Proces globalizacije svjetske privrede koji je počeo krajem 2007. godine, doveo je do značajnih promjena u ciljevima i instrumentima ekonomske politike. Može se reći da je globalizacija dovela do određene erozije ekonomske aktivnosti, ali ne u smislu njenog nestajanja, već u smislu promjene nivoa na kojima se problemi vođenja ekonomske politike efikasno rješavaju. Kao ključni socio-ekonomski problem izdvojila se nezaposlenost, zbog čega se u Ekonomskoj politici RS svake godine definiše cilj u smislu smanjenja nezaposlenosti, tj. želi se prevazići ovaj problem. Potrebe za prevazilaženjem i ublažavanjem ekonomske krize nametnule su nove modele privređivanja i strukturnog prilagođavanja na nacionalnom i globalnom nivou. Presudnu ulogu u ovom procesu ima ekonomska politika. Zbog toga je izgradnja novog ekonomskog sistema nužna i neophodna. U skladu sa tim neophodno je razmotriti moguće efekte preduzetih mjera za prevazilaženje krize. Efekti preduzetih mjera u ekonomskoj politici razmatraju se u kontekstu djelotvornosti ekonomske politike i privrednih aktera. U tom smislu ključna je motivisanost privrednih subjekata i državnih aktera da podstaknu privrednu aktivnost i spriječe unutrašnje krizne poremećaje. Ekonomska politika biće nemoćna ukoliko državna regulativa dobro ne reguliše funkcionisanje privrede.

Dakle u privredi Republike Srpske, zastupljena je i izražena neravnomjernost brzine i strukture

privrednog razvoja, tako da je teško uspostaviti i voditi ekonomsku politiku. Izražena politička nestabilnost koja je prisutna od 1992. godine, u RS teško je kontrolisati privredne tokove, što ukazuje na ozbiljnost postojanja ekonomskih problema, i potrebu njihovog rješavanja. Shodno navedenom u prilog ide i činjenica da se država prekomjerno upliće u upravljanje ekonomskim tokovima, prekomjernom regulativom ili mjerama ekonomske politike. Usljed toga izostali su odgovarajući rezultati, a ciklična kretanja su povećana.

Traže se rješenja da se na osnovu analiziranih makroekonomskih pokazatelja prevaziđe ekonomska i finansijska kriza, spriječi zloupotreba ekonomske politike, kao i definišu načini prevaziđanja recesionih efekata i političke nestabilnosti.

1. Ekonomska politika Republike Srpske prorecesijska ili razvojna

Radi prevaziđanja nastalih ekonomskih problema, Republici Srpskoj potrebna je nova ekonomska politika putem koje će zadovoljiti dugoročne potrebe privrede i stanovništva, koja neće afirmisati interese uskih političkih i privrednih grupa. Dakle, nova ekonomska politika mora da eliminiše dosadašnju burazersku ekonomiju, a u suštinskom smislu treba da podstakne industrijsku proizvodnju, privredni rast i zapošljavanje. Ovi ciljevi su zapravo i najveći rizici za ekonomsku politiku Republike Srpske. Rizik će biti izraženiji usljed pada agregatne tražnje (AD) pogotovo inotražnje, što će značajno uticati na pad privredne aktivnosti i povećanje nezaposlenosti. Zbog ovih činjenica, u definisanju ekonomske politike neophodno je sagledati sve pokazatelje današnjeg makroekonomskog stanja, pri tome insistirati na sopstvenoj akumulaciji kapitala i postepenom povećanju proizvodnih kapaciteta domaće privrede.

Sadašnja ekonomska i finansijska kriza u Republici Srpskoj manifestuje se u nepovoljnom kretanju mnogih makroekonomskih varijabli. Već duže vrijeme imamo stagnaciju proizvodnje i pad privrednog rasta.⁵⁰ Glavni indikatori izlaska iz krize jesu realni rast bruto domaćeg proizvoda (BDP), rast zaposlenosti, rast dohodka i potrošnje stanovništva. BDP je u četvrtom kvartalu 2014. godine, realno bilježi neznatni rast, i to nije pouzdan znak izlaska iz krize. Recesija je prevaziđena kada se ostvari prosječan realni rast

BDP-a u dva uzastopna kvartala, u odnosu na prethodni kvartal, kada se zaustavi trend rasta nezaposlenosti i siromaštva. Ako BDP poraste uz istovremeno povećanje nezaposlenosti i smanjenje dohodka i potrošnje, privreda ostaje u recesiji. To je slučaj sa privredom Republike Srpske. BDP je u prvom kvartalu 2014. godine, realno veći za 0,5% u odnosu na prethodni kvartal a stopa nezaposlenosti je povećana za 1,40 %.⁵¹ Kao što možemo vidjeti, makroekonomska politika determiniše tok ekonomske politike i utiče na kreiranje konačnih ciljeva ekonomske politike.

Kriza je proizvela negativne efekte kod najvećeg broja ekonomija posmatrano globalno. Pad proizvodnje, rast stope nezaposlenosti, krah dijela bankarskog sistema, smanjenje priliva stranih direktnih ulaganja i niz drugih efekata su pokazatelji koji se mogu svrstati u kategoriju negativnih efekata krize kod najvećeg broja zemalja. Isti su imali negativne efekte na zemlje i privredu razvijenih zemalja i nastajućih tržišta, sa jedne strane, i na privredu zemalja u tranziciji, sa druge strane, među kojima je i Republika Srpska u kojoj su se snažno osjetili negativni efekti krize. Ove posljedice doprinijele su poslovnoj neaktivnosti i nedjelotvornom institucionalnom poretku u pogledu iskorišćenosti raspoloživih a prije svega prirodnih resursa i daljeg razvoja privredne aktivnosti i koordinacije privrednih tokova.

Početak krize u Republici Srpskoj prenosio se kroz sistem međunarodne trgovine i finasija, prvenstveno kroz nagli pad agregatne tražnje uz pad proizvodnje i povećanje nezaposlenosti. Nasuprot tome, bržem oporavaku globalnih i nacionalnih privreda doprinijeli su povoljniji međunarodni tokovi finansiranja uz stabilnost i povećanje tražnje u spoljnoj trgovini. Zbog ovih činjenica neophodno je sagledati raspoložive potencijale i uvažiti trenutne pokazatelje ekonomskog stanja i definisati mjere za podsticanje privrednog oporavka kako bi se konfliktnost makroekonomskih ciljeva prevazišla.

Jaki udari krize u RS manifestovani su preko makroekonomske uneravnoteženosti i nestabilnosti njenih faktora (BDP, uvoza, izvoza, dohodka, proizvodnje, zaposlenosti, javnog duga), što je dovelo do gomilanja resursa (nezaposleni radnici, neangažovani kapaciteti, sirovine i poluproizvodi) i neujednačenog oporavka RS i zemalja u okruženju sa kojima RS ima dobru međunarodnu saradnju. Pri tome, svjetske finansijske organizacije, uključujući MMF i Svjetsku banku, kao međunarodni kreditori odobrili su finansijsku

⁵⁰ Mastilo, Z., Simić, S., *Uloga ekonomske politike u podsticanju rasta i razvoja RS i BiH*, Novi Ekonomist, Časopis za ekonomsku teoriju i analizu, 2014, Br. 16, god. 8, str. 42.

⁵¹ Centralna banka BiH, Mjesečni ekonomski pregled, Sarajevo, 2014, preuzeto sa sajta http://www.cbbh.ba/files/mep/2014/MEP_04_2014_bs.pdf

pomoć budžetima u BiH i njenim entitetima. Nažalost ta pomoć iskorištena je za saniranje deficita u budžetu odnosno za vraćanje predhodnih kredita njihovih mjesečnih anuiteta, ne za investicije i razvoj, što bi obezbjedilo pozitivne stope privrednog rasta i smanjenje nezaposlenosti, što su primarni ciljevi ekonomske politike RS. Davanje kredita na ovakav način od strane MMF-a i njihova (ne) iskorištenost, produbljuje negativne efekte krize u RS i takva ekonomska politika

cijena, smanjenje zaposlenosti, što dalje vodi u ekonomsku neizvjesnost.

Aprilska projekcija makroekonomskih pokazatelja za 2015. godinu, predviđa usporen rast BDP-a. Na ovakvo usporavanje aktivnosti uticala je nestabilnost na svjetskom finansijskom tržištu i pogoršanje geopolitičke situacije što je uticalo na obaranje inflacije i promjene u cijenama nafte i hrane. Projektovani BDP baziraće se na realnom

Tabela 1. Projekcije osnovnih makroekonomskih pokazatelja - ostvarenje i procjene

	OSTVARENJE			PROJEKCIJA
	2012	2013	2014	2015
Realni rast BDP-a, %				
Svijet ukupno	3,4	3,3	3,3	3,8
Razvijene ekonomije	1,2	1,4	1,8	2,3
SAD	2,3	2,2	2,2	3,1
Evropska unija	-0,3	0,2	1,4	1,8
Evrozona	-0,7	-0,4	0,8	1,3
Evropske zemlje u razvoju i nastajanju	1,4	2,8	2,7	2,9
Potrošačke cijene				
Razvijene zemlje	2	1,4	1,6	1,8
Zemlje u razvoju i tržišta u nastajanju	6,1	5,9	5,5	5,6
Rast cijena nafte, u dolarima, godišnje promjene, %	1	-0,9	-1,3	-3,3

Izvor: IMF, World Economic Outlook, October, 2014⁴⁴

dobija sve više dimenziju prorecesijske a ne nikako razvojne ekonomske politike.

Usporavanje privrednog rasta, kao posljedica globalne ekonomske i finansijske krize, manifestovalo se u drugom kvartalu 2014. godine, uglavnom zbog smanjenja stranih investicija i izvoza na tržišta zemalja spoljnotrgovinskih partnera.⁵² Kriza je preko ovih mehanizama dodatno zaoštrila probleme oživljavanja privredne aktivnosti. Značajniji efekat ovih mehanizama, takođe, pretpostavlja opadanje geopolitičkih tenzija koje variraju od zemlje do zemlje i regiona. Tekuća kriza pokazala je da bi pogoršanje ovih

rastu investicija i oporavku bankarskog sektora u realnoj ekonomiji kao rezultatu monetarne politike.

Međunarodni Mnetarni Fond (MMF) uz projekciju umjerenog rasta privrednih aktivnosti za 2014. godinu, procijenio da će stopa nezaposlenosti na nivou 10,3% (EU) i 11,6% (Evrozona) biti blago smanjena usljed pada privredne aktivnosti i spoljnotrgovinske razmjene, dok će stopa inflacije, kao posljedica smanjenja cijena hrane i energije, blago rasti, nivo 1% (EU).

Tabela 2. Projekcija Evropske komisije - osnovni makroekonomski pokazatelji

	Realna stopa rasta BDP-a			Inflacija			Nezaposlenost		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016
EU	1,3	1,5	2	0,6	1	1,6	10,3	10	9,5
Evrozona	0,8	1,1	1,7	0,5	0,8	1,5	11,6	11,3	10,8

Izvor: IMF, World Economic Outlook, October, 2014

tenzija u razvijenim zemljama moglo da dovede do smanjenja globalne agregatne traženje, pada

⁵² Ekonomska politika Republike Srpske za 2015. godinu

2. Rizici privrednog rasta

Efekti globalne ekonomske krize manifestovali su se u pojedinim zemljama različitim intenzitetom na finansijski i realni sektor i proizveli različite negativne efekte. Na osnovu objavljenih makroekonomskih pokazatelja, trenutno postoji veoma neujednačen oporavak u zemljama u

zemljama u razvoju te mogućnosti zavise od regiona do regiona, a posebna neizvjesnot postoji kod zemalja koje su izložene spoljnim uticajima, među kojima je i RS. Budući da je relevantna pretpostavka da će kretanja u razvijenim zemljama imati uticaja i na privredna kretanja u Republici Srpskoj, ista ćemo prikazati u narednoj tabeli.

Tabela 3. Projekcije osnovnih makroekonomskih pokazatelja Republike Srpske - ostvarenje i procjene (%)

	OSTVARENJE					PROJEKCIJE
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Rast BDP, nominalno	1	4,4	-1,1	2	-1,7	2,1
Inflacija, godišnja stopa	2,5	3,9	2,1	0	-1,1	0,7
Rast uvoza	13,6	13	-2	1,4	9,8	2,8
Rast izvoza	30,2	17,6	-7,3	9	5,5	7,3
Pokrivenost uvoza izvozom	53,7	55,9	52,9	56,9	54,6	57
Stopa nezaposlenosti	23,6	24,5	25,6	27	25,7	25,4

Izvor: Djelo autora, podaci preuzeti iz Biltena Ekonomske Politike Republike Srpske za 2015 godinu

okruženju kao i u Republici Srpskoj. Tome u prilog govori i činjenica da od države, kao glavnog ali ne jedinog subjekta, u mnogome zavisi prosperitet društvene zajednice. Česti izbori bili su jedan od ključnih razloga za usporavanje i zaostajanje srpske ekonomije u odnosu na ostale zemlje u tranziciji. Prema tome, može se reći da u zavisnosti od nosilaca političke vlasti prema ekonomskoj politici zavisi i prosperitet cjelokupne društvene zajednice.⁵³

Ovoj činjenici doprinosi dinamičnost ekonomske politike, uz projekcije globalnog privrednog rasta i povećanje negativnih rizika. Cilj svake ekonomske politike je njeno djelovanje na dugi rok. Međutim zbog njene povezanosti sa politikom i uticaja države, sve češće se govori o ekonomskoj politici na kratak rok. Dakle, kratkoročno posmatrano rizici uključuju pogoršanje geopolitičkih tenzija i širenje rizika na finansijskom tržištu, dok dugoročni rizici uključuju stagnaciju i nizak privredni rast u privredi zemalja u tranziciji, te pad potencijalnog rasta u privredama zemalja u razvoju. Time se problemi iz vremena prije krize vraćaju u prvi plan za rješavanje. Prije svega misli na uticaj faktora na radnu snagu posmatrano kroz stopu zaposlenosti/nezaposlenosti i rast ukupnih faktora produktivnosti.

Imajući u vidu navedene rizike MMF smatra da je prioritet povećanje privrednog rasta i pokretanje strukturalnih reformi za jačanje održivog razvoja. U razvijenim ekonomijama to će zahtijevati podršku fiskalnoj i monetarnoj politici u cilju oporavka i daljeg privrednog rasta, dok u

Na osnovu tendencija u kretanju makroekonomskih indikatora privrede Republike Srpske, procjenjeno je da RS može imati rast BDP, što bi značilo oživljavanje privredne aktivnosti, uz oraničenja blage stope inflacije. Za očekivati je da bi se povećala investiciona ulaganja, zatim blago oživljavanje tržišta rada, što bi za rezultat imalo zaustavljanje povećanja stope nezaposlenosti. To bi bile mjere za blago smanjenje navedenih rizika za Ekonomsku politiku RS.

3. Aktivan pristup u rješavanju strukturnih problema

Tokom globalne ekonomske i finansijske krize otežano je upravljanje i vođenje ekonomskom politikom, kao i sprovođenje strukturnih reformi. S obzirom na ograničenost, koja određuje brži oporavak i rast privrede, dobro postavljena ekonomska politika je potreban ali ne i dovoljan uslov za povećanje ekonomskog potencijala. Time je potreba za strukturnim reformama sve veća jer se njima stvaraju mogućnosti za brži privredni rast. Ovo treba da doprinese intenziviranju ukupne privredne aktivnosti u zemlji, a time i smanjenu nezaposlenosti, rastu proizvodnje, smanjenu regionalnih razlika u društvu.

U periodu oporavka privrede Republike Srpske potrebno je sprovođenje strukturne reforme realnog i finansijskog sektora i sprovesti sveobuhvatnu reformu javnog sektora, koja će pružiti efikasniju i efektivniju javnu upravu i kvalitetnije usluge građanima uz niže „cijene koštanja“. Dodatna fiskalna disciplina u vrijeme krize, treba da doprinese uštedama u javnoj potrošnji, i da se putem procesa naplate svih javnih prihoda,

⁵³ Dr Petar Đukić, *Moć i nemoć ekonomske politike*, Atlantida RS, Beograd, 1997, str. 8.

obezbude dodatni izvori sredstava za podršku privredi.

Ključne reforme javnog sektora u rješavanju strukturnih poremećaja odnose se na novu politiku zaduživanja, kojom su definisane prioritete oblasti podržane kreditnim aranžmanima, sa ciljem da se investira isključivo u projekte koji će doprinosti ubrzanju privrednog rasta Republike Srpske.⁵⁴ Daljem jačanju privrednog rasta i povećanju zaposlenosti na tržištu rada, doprinijeće i novi Zakon o radu, čime će se povećati produktivnost rada i sprovesti neophodne reforme u oblasti zdravstva obrazovanja, socijalne zaštite,

privrede biće usmjeren na *uspostavljanje makroekonomske i finansijske stabilnosti* u uslovima promjenjenog globalnog finansijskog i ekonomskog okruženja; *oporavak privrede i povratak održivih realnih stopa rasta* uz prilagođavanje u proizvodnji, tražnji, kreditima, izvozu i eksternim finansijskim tokovima; *nastavak procesa evropskih integracija i sprovođenje strukturnih reformi* u skladu sa zakonskim propisima i drugim mjerama.⁵⁵

Na taj način obezbijediće se dodatna ekonomska i fiskalna stabilnost Republike Srpske. Treba raditi na dugoročnom poboljšanju položaja svih

Tabela 4. Procjena osnovnih makroekonomskih indikatora za 2015 godinu uz predviđene mjere reforme

	OSTVARENJE					PROJEKCIJE
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
BDP u milionima KM -nominalni	8.318	8.682	8.585	8.761	8.509	8.793
Broj stanovnika - u milionima	1,43	1,43	1,43	1,42	1,41	1,40
BDP po stanovniku u KM	5.805	6.073	6.006	6.186	6.105	6.265
Prosječne neto plate u KM	784	809	818	808	825	837
% rasta BDP - nominalno	1	4,4	-1,1	1,9	0,1	1,9

Izvor: Djelo autora, podaci preuzeti iz Biltena Ekonomske Politike Republike Srpske za 2015 godinu

infrastrukture i subvencija za poljoprivredu i preduzeća. Time bi se omogućila realizacija ciljeva ekonomske politike Republike Srpske za 2015. godinu, po svakoj od prethodno navedenih reformskih oblasti.

Ključni odgovor ekonomske politike na postavljene izazove bio bi orijentisanost na stvaranje uslova za dugoročnu makroekonomsku stabilnost, što je povezano sa daljim regionalnim razvojem, gde se nameće potreba da država formira odgovarajuću razvojnu strategiju koja će obezbijediti ispunjavanje uslova za punopravno članstvo u EU.

4. Koncept dugoročnog razvoja Republike Srpske

Neizvjesno je kako će izgledati putanja oporavka privrede Republike Srpske. Činjenica je ekonomija RS imaju potrebu za opravkom i razvojem.

Ovo što danas imamo daleko je od onoga što bi mogli nazvati razvojnom politikom, po nama ekonomija Republike Srpske je prorecesijska i daleko je od toga da postane razvojna. To se može postići kroz zdrav koncept dugoročnog razvoja koji mora što prije da zaživi u RS. Osnovni makroekonomski pokazatelji ne mogu biti stabilni dok se ne podigne nivo zaposlenosti, nadnica, povećane javne potrošnje, povećane agregatne tražnje i većeg obima investicija. U modelu dugoročne ekonomske politike oporavak i rast

kategorija društva, sa posebnim osvrtom na borbu protiv kriminala i korupcije. Deskriptivni koncepti reformi trebali bi da dovedu do snažnijeg pokretanja privredne aktivnosti na bazi povećanja investicija izvoza i zapošljavanja.

ZAKLJUČAK

Ekonomska politika Republike Srpske, kroz ciljeve za prevazilaženje posljedica globalne ekonomske i finansijske krize imala je različite efekte. Kratkoročno posmatrano, u nekim kvartalima ostvarene su blage stope rasta, dok u srednjem roku ekonomska politika doživjela je neuspjeh. Tome je svakako doprinjeo odnos kreatora i nosilaca ekonomske politike prema ekonomiji Republike Srpske. Ograničenja sa kojima se Republika Srpska u periodu krize suočava, odnosila su se na visok budžetski deficit, loše stanje javnih finansija, kao i na pogrešan model rasta zasnovan na domaćoj tražnji. Ovi problemi su dodatno produbljeni uticajem države kao institucije na ekonomsku efikasnost. Dakle rizici sa kojima se ekonomska politika suočavala nisu ublaženi niti svedeni na najmanju moguću mjeru, naprotiv oni su i danas prisutni u istom obimu.

⁵⁴ <http://www.vladars.net/sr-SP->

Cyrl/Documents/Ekonomska%20politika%202015.pdf

⁵⁵ Doc. dr Marinko Bošnjak, Globalna finansijska i ekonomska kriza, studija za sajt ministarstva finansija, preuzeto sa sajta http://www.mfin.gov.rs/download/pdf/casopis_finansije/Casopis%20Finansije%201-6%202008.pdf

Ekonomija Republike Srpske nalazi se u velikoj krizi koja je vidljiva u svim makroekonomskim pokazateljima, a najviše u ovim koje smo označili kao rizične (industrijska proizvodnja, privredni rast, nezaposlenost).. Usljed toga nerealno je očekivati da će nerazvijenost privrede RS nestati u dogledno vrijeme. Izradom i primjenom odgovarajućih strategija, pokretanjem reformi privrednog sistema, kao i podsticanje ekonomske aktivnosti kroz razne subvencije, prije svega u proizvodnji kroz stimulisanje izvozne politike, zasigurno bi bile mjere od kojih bi se mogao očekivati značajan pomak u razvoju ekonomije RS.

Buduća ekonomska politika trebala bi da bude usmjerena na podsticanje izgradnje zdravih ekonomskih institucija, prije svega kroz vođenje ekonomske politike koja će uvažiti programe mjera ekonomske politike, u vrijeme krize koja podrazumjeva jačanje privrednog sektora, podsticanje domaće štednje, izvoznih kapaciteta i produktivnosti, kao i reforme neefikasnog javnog sektora koji sada karakteriše prekomjerni rast nezaposlenosti i visoka javna potrošnja.

Realizacija planiranih ciljeva ekonomske politike predstavljaće veoma težak zadatak, čije uspješno ostvarenje podrazumijeva uspostavljanje konzistentnih odnosa između kreatora ekonomske politike.

Republika Srpska i njena ekonomija suočavaće se i dalje sa stagnacijom privredne aktivnosti, visokom stopom nezaposlenosti, prvenstveno maladih visoko obrazovnih kadrova koji su dugotrajno nezaposleni, društvo i društvena zajednica malo čini da to stanje popravi.

Dakle definisani rizici u ovom radu, ostaju i dalje prisutni i to dugoročno u jednoj maloj ekonomiji kakva je ekonomija Republike Srpske.

LITERATURA

- [1] Bošnjak, M., Globalna ekonomska i finansijska kriza i njen uticaj na ekonomiju, Studija za sajt ministarstva finansija RS, Beograd, januar, 2011, str. 104, Preuzeto sa sajta http://www.mfin.gov.rs/download/pdf/casopis_finansije/Casopis%20Finansije%201-6%202008.pdf
- [2] Mastilo, Z., Simić, S., Uloga ekonomske politike u podsticanju rasta i razvoja RS i BiH, Novi Ekonomist, Časopis za ekonomsku teoriju i analizu, 2014, Br. 16, god. 8, str. 42.
- [3] Vlada Republike Srpske, bilten ekonomske politike Republike Srpske za 2015. godinu. Preuzeto sa sajta <http://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Documents/Ekonomska%20politika%202015.pdf>
- [4] Đukić, P., Moć i nemoć ekonomske politike, Atlantida RS, Beograd, 1997, str. 8.